

CHECK-IN Öresund

working paper till konferens 26 april 2004
utarbetat av Uid

Regionen

Det finns en utbredd enighet om att vårt samhälle förändras, men hur uttrycker sig det i sättet som vi organiserar oss på?

Enligt FN lever 3/4 av den industrialiserade världens befolkning idag i stadsområden, men det är inte nödvändigtvis städer i traditionell mening.

Regionen är inte bara en ännu större stad. Den inkluderar storstaden och dess förorter, men också omkringliggande städer, byar, lantbruksmark och naturområden.

Den är präglad av inbördes konkurrens (och potentiella konflikter) mellan många individuella särintressen.

Regionen är som en salladsskål där många olika ingredienser blandas, utan att för den skull mista sin individuella smak.

Denna nya, sammansatta och dynamiska region, ställer planerare inför helt nya utmaningar. Men den skapar också helt nya möjligheter!

Identitet

Nya och utbyggda infrastrukturer har gjort oss mera flexibla kring var vi vill bo eller var vi väljer att placera våra företag. Vi undersöker kommunens dagisköer, kommunalskatter m.m. Men vi väljer också i ökad utsträckning utifrån vilken identitet kommunen har. Man väljer Roskilde om man gillar musik, Farum om man utövar sport och Lund om man intresserar sig för kunskap.

Identitetsskapande är - eller kommer att bli - ett viktigt instrument i kommunernas utvecklingsstrategi. Men det är också en ny utmaning för planerarna.

Nostalgi

Staden har blivit en vara, som (bland annat) säljs genom sin förpackning. Jakriborg i Hjärup är en modern stadsdel förklädd till medeltida stad. Den historiska looken är inne. Hjärup är en stor succé.

Nostalgi är inget nytt (det var alltid bättre förr), men det är en ny utmaning för planerarna.

Tribalisering

Nya kommunikationsteknologier och utbredd offentlig service har gjort oss mindre beroende av våra grannar (nya undersökningar visar att vi gärna vill ha ett bra förhållande till våra grannar, men att vi inte är särskilt intresserade av en social samvaro med dem). Ändå finns en klar tendens att vi bosätter oss i områden där de boende liknar oss själva, antingen socialt, kulturellt eller livsstilmässigt.

Det är naturligt att folk söker sig till dem som liknar dem själva. Men det är också en ny utmaning för planerarna.

Offentligt och privat

Samtidigt som gränserna mellan olika befolkningsgrupper skärps, upplöses (eller omdefinieras) gränserna mellan det offentliga och det privata rummet. De offentliga

rummet privatiseras i stigande grad, antingen av personliga livvakter, eller mer permanent av videoövervakning och andra installationer, som ska hålla "främmande" ute. Ändå har vi tillsynes inga problem att släppa in främmande människor i de mest intima delarna av våra liv. Antingen genom att låta dem följa våra privata samtal på mobiltelefonen, eller genom att helt enkelt sätta upp en webbkamera i bostaden kopplad till internet (BigBrother).

De nya relationerna mellan privat och offentligt är en ny utmaning för planerarna.

Demokratisering

I takt med den ökade demokratiseringen i samhället försöker vi som brukare också få mer direkt inflytande över beslut som berör utformningen av våra fysiska omgivningar. Ofta uttrycker sig detta engagemang negativt, som spontana sammanslutningar av boende som är motståndare till ett bestämt projekt. I USA har NIMBY (Not In My Back Yard) -rörelser varit kända länge, men nu ser vi dem också i Öresundsregionen. Som motståndet mot Sai Baba-rörelsens planer på att flytta in i Arresødal i Frederiksværk, motståndet mot kriminalstyrelsens planer på att placera ett nytt fängelse för sedlighetsbrottslingar i Albertslund och motståndet mot planerna på en vindmöllepark i havet utanför Skurup och Trelleborg.

Det är positivt att brukarna engagerar sig i planeringsprocessen, men det är också en ny utmaning för planerarna.

Stad och natur

Vi vill inte alla samma sak, men vi vill flera saker samtidigt. Vi vill gärna bo i naturen, men vi vill samtidigt ha tillgång till stadens utbud. Och vi vill gärna bo i staden, men samtidigt ha natur omkring oss. (som de boende kring Otto Krabbes Plats i Köpenhamn).

Trots detta handlar mycket av planeringen om att avgränsa staden från naturen. Den kan vara för att hindra städerna från att sprida sig så att naturen försvinner. Men faktum är, att även om drygt 90 % av invånarna i Öresundsregionen bor i tätorter, är bara knappt 10 % av ytan tätorter.

Kraven om natur i staden och stad i naturen strider mot vanliga planeringsideal och det är därför också en utmaning för planerarna.

Hållbarhet

Hållbarhet har hittills mest används som ett defensivt begrepp, som handlade om att spara och reducera. Sedan oljekrisen 1973 har vi varit medvetna om resursernas begränsningar. Det har dock inte reducerat vår energiförbrukning, men alternativa energikällor och katalysatorer har reducerat denna konsumtions föroreningar. Men detta har inte varit nog för att skapa ett hållbart samhälle. I Öresundsregionen är hälften av all yta jordbruksmark. Detta jordbruk är varken ekonomiskt eller socialt hållbart. Det kräver massivt stöd från EU för att kunna existera vilket leder till orimliga konkurrensvilkor för jordbrukare i tredje världen. De nuvarande jordbruksarealerna utgör en enorm resurs, som kunde användas till att skapa mer natur som kunde absorbera en stor del av våra CO₂-utsläpp.

Det är inte nog att bevara naturen, vi måste också skapa ny natur och det är en utmaning för planerarna.